

Салов В.О., Письменкова Т.О.
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ

Подані пропозиції щодо використання компетентісного підходу до впровадження Національної рамки кваліфікацій.

Стан питання. Національна рамка кваліфікацій (НРК), що затверджена Постановою КМ України від 23.11.2011 №1342, – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

НРК призначена для використання органами виконавчої влади, установами та організаціями, що реалізують державну політику у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудова відносин, навчальними закладами, роботодавцями, іншими юридичними і фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій.

Основні терміни НРК вживаються у такому значенні:

знання - осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (фактологічні) і теоретичні (концептуальні, методологічні);

інтегральна компетентність - узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

кваліфікація - офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами;

компетентність/компетентності - здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;

результати навчання - компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання;

уміння - здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання задач і проблем.

План заходів щодо впровадження НРК затверджений спільним наказом МОН України та Мінсоцполітики від 20.04.2012 № 488/225. Блок-схема впровадження НРК, що запропонована робочою групою МОН України подана нижче.

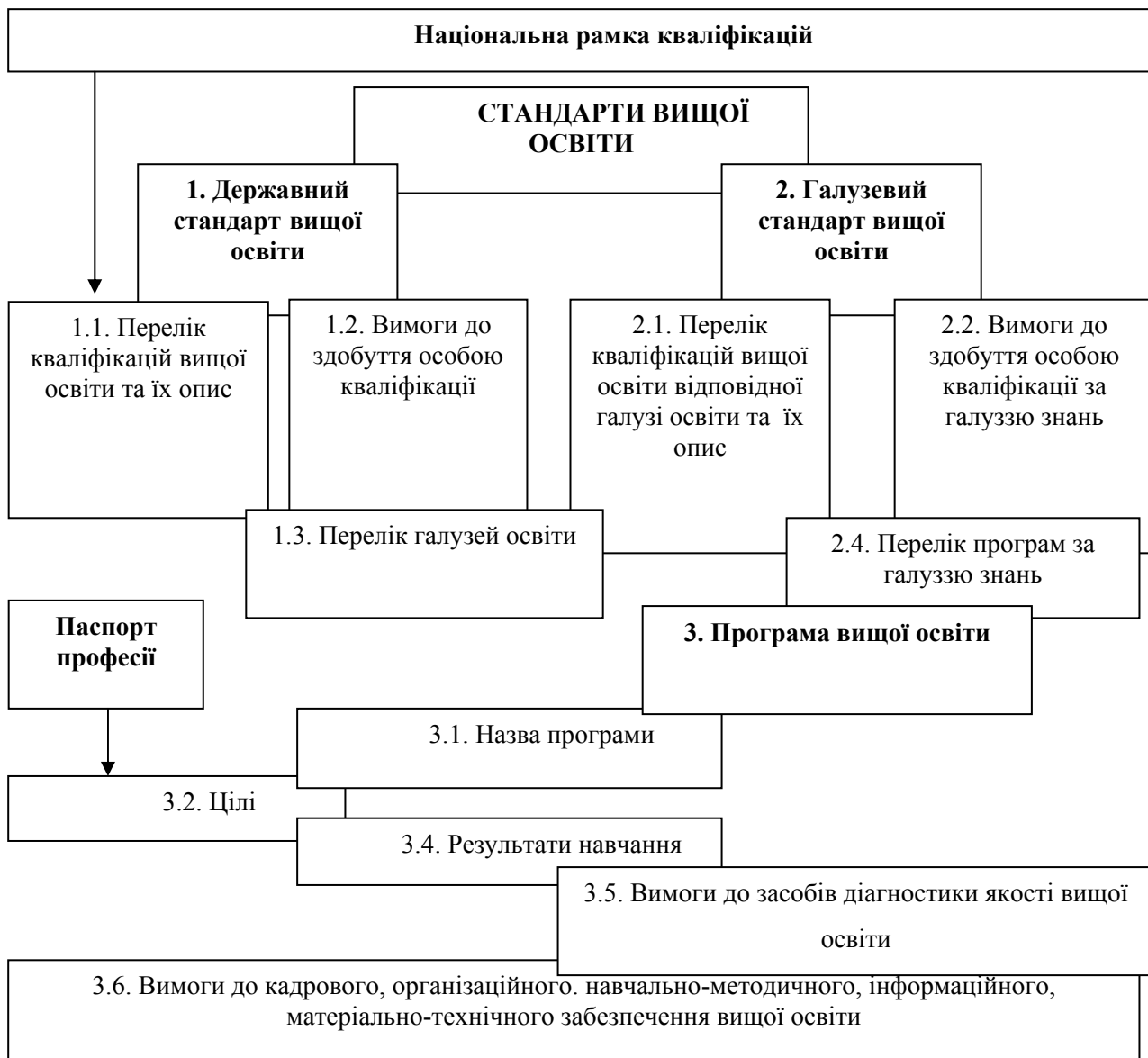
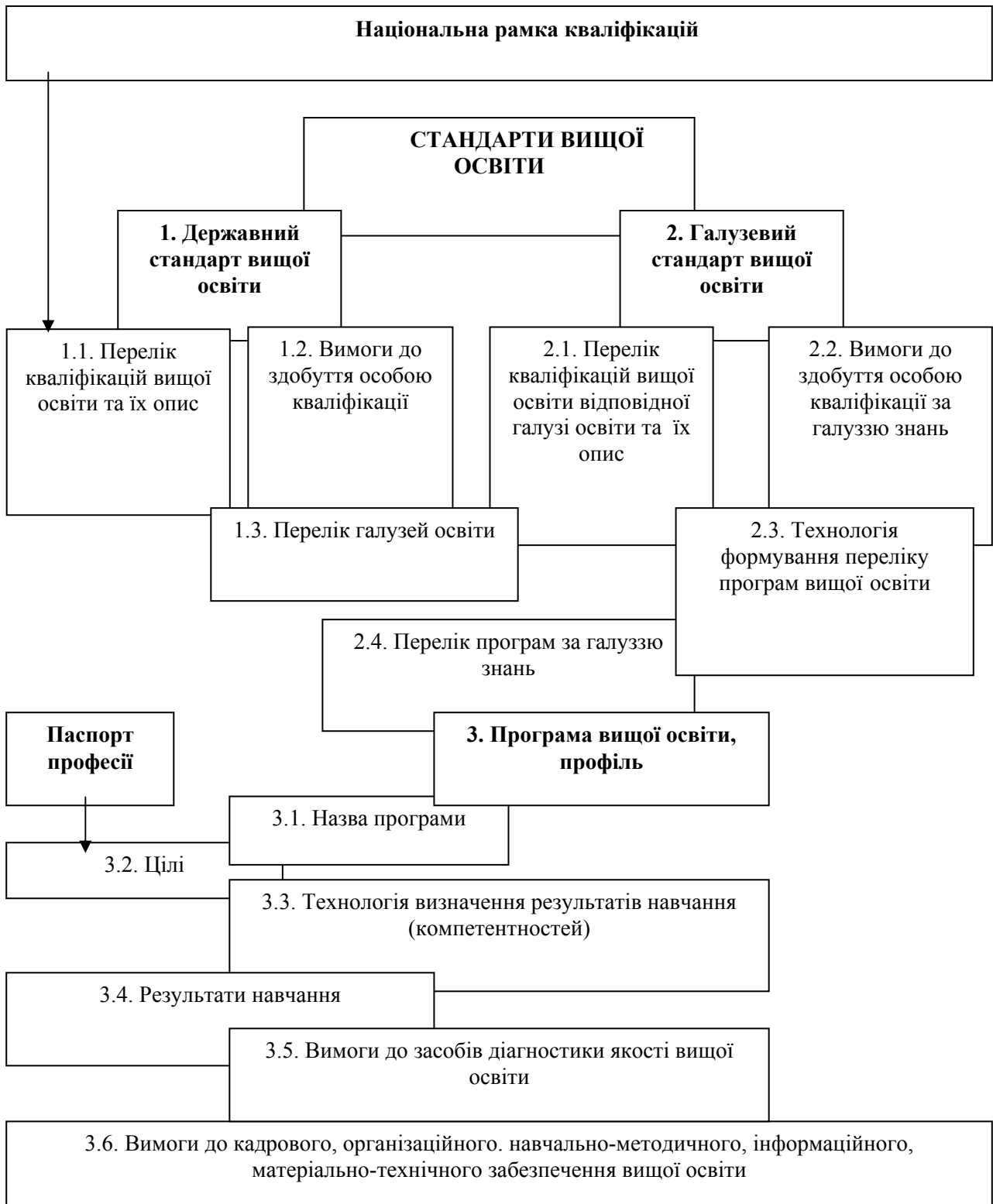

Схема передбачає поступову конкретизацію дескрипторів НРК в державних, галузевих стандартах та програмах вищої освіти (стандарт вищого навчального закладу) певних академічних кваліфікацій. Програми вищої освіти матимуть максимальну ступінь конкретизації дескрипторів НРК.

Схема використовує європейські принципи забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетенцій та компетентностей фахівців та вимагає налагодження взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці при формуванні паспортів професій (професійних стандартів) й переліку програм за галузями знань.

Пропозиції. Для розробників галузевих стандартів доцільно створити та офіційно затвердити технологію формування переліку програм вищої освіти, а для розробників програм вищої освіти – технологію визначення результатів навчання.

Технологія формування переліку програм вищої освіти має бути орієнтована на реальний стан суспільного розподілу праці в Україні, який відіграє структуроутворюючу роль у побудові основних елементів соціальної системи, обумовлює існування соціально-професійних структур суспільства, професій та спеціальностей. Свавільне формування переліку програм вищої освіти призведе до появи безмежної кількості програм, абстрактних і фантастичних.

Важливим питанням проектування вищої освіти залишається відбір змісту програм вищої освіти (результатів навчання). Зміст програм не може визначатись на основі «інтуїції» або «досвіду» розробників. Він має відповідати цілям програм, що підпорядковані вимогам системи праці.

В ідеалі вимоги системи праці мають бути сформульовані в паспортах професій (професійних стандартах) у вигляді компетенцій фахівців з вищою освітою певних професій та спеціальностей. Ці компетенції фахівців в сенсі кола повноважень (назви функцій, задач та відповідних умінь) використовуються для відбору змісту навчання як соціально задані вимоги до підготовки особи у певній сфері.

Тут не варто залишати поза увагою технології, що використовувались при розробленні національних стандартів вищої освіти попереднього покоління.

Компетентнісний підхід до формування цілей програм вищої освіти дозволяє серед величезного масиву інформації визначити ту її частину, що необхідна й достатня для підготовки сучасного фахівця певної кваліфікації.

Компетентнісний підхід до формування змісту програм вищої освіти (результатів навчання) передбачає створення умов, що забезпечують формування вміння вирішувати професійні завдання на основі відповідних знань, розуміння, цінностей, інших особистих якостей особи.

Заплановані професійні вміння разом з адекватними знаннями, розуміннями, цінностями, іншими особистими якостями визначаються в програмах вищої освіти як результати навчання (компетентності – за НРК). При цьому в програмах вищої освіти результати навчання подаються в послідовності дескрипторів НРК: знання, вміння, комунікація, автономність і відповідальність.

Рівень досягнення запланованих результатів програми вищої освіти і визначає компетентність випускника.

Для роботодавця важливий, перш за все, конкретний кінцевий результат підготовки випускника – готовність до виконання повноважень, ступінь якої визначає сукупність професійних і особистих якостей фахівця. В цьому сенсі оцінка кінцевого результату навчання - єдиний науковий спосіб судити про компетентність, що варто брати на увагу при формуванні вимог до засобів діагностики.

Висновки. Для розробників галузевих стандартів доцільно створити та офіційно затвердити технологію формування переліку програм вищої освіти, а для розробників програм вищої освіти – технологію визначення результатів навчання.

Технологія формування переліку програм вищої освіти має бути орієнтована на реальний стан суспільного розподілу праці в Україні

Зміст програм вищої освіти має відповідати цілям, що підпорядковані вимогам системи праці (паспорт професії, професійний стандарт, кваліфікаційна характеристика).

Компетентнісний підхід до формування цілей програм вищої освіти у вигляді необхідних компетенцій дозволяє серед величезного масиву інформації

визначити ту її частину, що необхідна й достатня для підготовки сучасного фахівця.

Компетентнісний підхід до формування змісту програм вищої освіти у вигляді необхідних компетентностей (результатів навчання) передбачає створення умов, що забезпечують формування вміння вирішувати професійні завдання на основі цих компетентностей.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів за компетентісним підходом. – Луганськ: ДУ НДІ СТВ, 2012 – 56 с.

2. Мельник С.В. Зарубіжний та вітчизняний досвід розробки національних систем та рамок кваліфікацій: в схемах та таблицях. – Луганськ: ДУНДІ СТВ, 2011. – 47с.